

I

Calia alguna cosa que li fes d'alçaprem, una cullera, per exemple, i Clara, que recordava bé els topants d'aquella cuina dels seus anys de fadrina, la cercà al calaix de la taula. La tapa del pot va saltar de sobte. Era sorprenent l'alentiment dels seus gestos. S'ho explicà en veu baixa:

—Estic cansada.

El pes a les parpelles es feia sentir cada vegada més. “La segona nit”, comptà.

I per si el trasbals era poc, encara la pluja. Clara resseguí un rastre de passeres per la cuina. A través de la finestra closa es sentia el degotar agitat de l'aigua damunt les lloses del celobert.

—Hauré de passar la baieta pel rebedor —remugà.

iI encara les angines de la Beni! Part defora, passadís amunt i avall, els visitants avellutaven el pas. Clara procurà centrar el pensament; no tenia temps de divagar.

—El cafè em retornarà.

Amb la mare valia més no comptar-hi. La dona era tota ella un dolor llarg i arrelat, un arbre que feia nosa al

mig del pas. Hi havia l'ordre de la casa, unes regnes a mantenir ben engrapades. El pare ho havia establert així i era Clara l'única persona que de moment podia recollir aquella herència. Herència, aquest era el mot just. El pare ja no era sinó un panteix que s'apagava. El dolor pressentit temps ha havia esclatat de cop i volta i, a través de les darreres quaranta-vuit hores, anava esdevenint més i més un pes a la boca de l'estómac, una mena de globus dintre el cos, alternativament inflat i pansit. Evitar les defallences, ser digna. Calia evitar l'espera, la inacció, la ment buida. Sentir-se endurida per la resignació no podia ser pecat d'orgull. Tenir els ulls secs perquè darrera el dolor hi havia el deure. Malgrat els dubtes que la tia Pietat provocava en el seu esperit, la seva fortitud li apareixia virtuosa. ¿No redimia així la desídia culpable del seu germà? La indolència sí que hauria estat un pecat.

La flaire calenta del cafè l'embolcallà, terrenal, temptadora. La Clara s'eixugà els ulls amb el mocador; li coïen com si els tingués plens de sorra fina. Esperà que l'aigua acabés de passar pel colador. Les parpelles queien ara com cortines flonges, s'alçaven i tornaven a caure. La voluntat s'ajeia dolçament en un coixí de son. Es va sobresaltar quan la porta s'obrí darrera seu. Com sorpresa en falta, Clara destapà la cafetera i n'examinà el contingut amb calma afectada.

—Arribes a punt —digué—. ¿Vols una tassa de cafè? L'acabo de fer.

—Ara, no —contestà el marit. S'havia atansat als fogons i fregava amb els llavis la galta de Clara—. ¿Cansada?

Ella li adreçà un somriure aquiescent.

—¿Per què no t'estires una estona al llit?

—Tampoc no dormiria.

—Intenta-ho.

Clara volgué canviar de tema.

—¿Has entrat a veure'l?

—Sí. No crec que arribi a demà.

—¿I vols que me'n vagi a dormir?

—Si passa res, t'avisaré.

—No —féu Clara amb un somriure breu—. Encara puc resistir.

En invitar-la al descans, l'Octavi valorava discretament el seu esforç. La conversa era una manyaga a la seva sensibilitat entelada. Una onada de tendresa l'envaí. Va fixar la mirada en el front ample i il·lustrat de greix del marit: una pell tibant i ben regada. Clara es sentí agraïda d'aquell braç que l'envoltava amb escalfor de sang. Adorava l'Octavi. Es deixà anar damunt l'espatlla que se li oferia i va cloure els ulls. Deu anys enrera, l'Octavi era el veí, l'amic d'infantesa, el promès. Ara era l'home, una veu madura, un esguard perdut i atent alhora. Clara es preguntava una vegada més si sabia compensar amb amor allò que l'Octavi devia trobar a faltar. Ell no en parlava mai, dels fills que no havien vingut, però a Clara li semblava estar en deute. No volia, no podia perdre aquella espatlla en la qual s'arrepentava; no li quedaria res més. Desitjava que la carícia d'aquella mà forta i càlida damunt el suèter s'acabés d'estendre per tota la seva pell. Una onada de voluptuositat li pessigollejà la base del crani. “El pare es mor”,

va pensar. Es desempegà del marit amb un gest viu.

—El cafè —va dir—. ¿Segur que no en vols?

El gotejar del celobert sonava ara més espaiat, menys dens. Les parets esmaltades de la cuina eren una barreja de reflexos vius.

—I d'en Julià, ¿n'has sabut alguna cosa?

L'Octavi va fer un moviment denegatori.

—Com si s'amagués. No sé què pensar-ne.

—I a la dispesa, ¿què diuen?

—No res.

—iCinc dies! Cinc dies sense anar a l'habitació.

Parlar d'en Julià després d'haver-se sentit tan propera del seu home era una ruptura dolorosa. La violència era una altra cara de la seva naturalesa passional. Digué:

—El pare morint-se i ell fent el porc.

Indignació i orgull. Orgull de ser diferent, d'haver estat abnegada les darreres vint-i-quatre hores. Els anants i vinents que omplien el pis sabrien que tenir la mateixa sang no vol dir ser de la mateixa condició moral.

—Si sapigués que el seu pare es mor, hauria vingut —excusà ell.

—¿Va venir quan li ho vas demanar la setmana passada?

L'Octavi no va insistir. Restà uns moments consirós, amb les mans a les butxaques.

—Espero trobar-lo aquesta nit —digué aleshores—. M'han dit uns quants llocs que freqüenta.

—Si és que el trobes no vulguis saber com anirà.

—El trobaré.

Clara s'acabà el cafè. Per tot el pis hi havia gent que l'esperava, i també un malalt, i un ordre familiar a mantenir. El deure tenia una gran amplada i arribava fins al lloc desconegut on s'amagava el seu germà. Calia que en Julià fos a casa en el moment que s'apropava. Malgrat tot. Se'n dugué l'Octavi vers la porta.

—¿Te'n vas de seguida, no?

II

Per deixar el cabàs a terra hagué d'estintolar-se al marc de la porta. Eren molts graons i massa pes, era aquell ventre gràvid, les cames inflades i tot el seu cos obès. Era haver corregut el mercat de banda a banda darrera els millors preus i ara haver de fer el menjar, netejar i endreçar la casa, era rentar la roba i repassar-la i planxar-la poc o molt, era haver de cosir a màquina dotzenes de camises cada setmana i treure-s'ho del dormir. I per tota companyia, un pare vell que feia més nosa que servei, un marit que fugia de fam i de feina, i tres criatures que només menjaven. I el demà amb la mateixa misèria d'avui.

Amb la mà lliure donà un tomb a la clau i passà el llinard agafada al suport que la mantenia dempeus.

“Encara dormen”, suposà sense esma d'entrar a comprovar-ho. Teresa Font no podia eludir la condemna de seguir endavant, de reprendre l'aguait de sempre, de saber què succeïa a casa seva, el perquè de cada remor o de cada silenci. “¿I la Conxita?” Recalcant-se a les parets havia arribat al menjador. L'aire era d'una opacitat grisa. Els plats

de la vetlla amuntegats els uns, dispersos els altres, bruts tots, amb els residus secs, semblaven interrogar-la amb sarcasme. La dona es passà la mà pel front i es trobà la pell gelada i humida. “Segur que en Jaume encara dorm.” La Conxita era allí, al peu del balcó, asseguda a terra, absorbida pel joc. Sorpresa, alçava vers la mare un esguard poruc.

—¿Què fas aquí?

I la fatiga es volatilitzava com el mateix silenci i la cara se li emporprava amb una onada de sang. Teresa s’ajupí ràpida i engrapà de bursada el que quedava d’aquell tros de cotó cru per apedaçar llençols. Unes tisoires jeien oberetes al costat de la nina mutilada i bruta.

—iLa mala pècora! ¿D’on has tret això?

La petita havia esquivat la feixuga mà que volia agafar-li el braç i corria de quatre grapes a refugiar-se sota la taula.

—iVine aquí! iVine, et dic! Vine, que t’ensenyaré de comptes.

La Conxita es movia per davall del moble amb agilitat salvatgina.

—D’aquesta te’n recordaràs. iCom hi ha món, que te’n recordaràs!

Va pensar en el seu marit, dormint. Teresa abandonava la persecució inútil de l’infant i, esbufegant, queia com un llamp sobre la porta de la cambra. Vencia la bafarada d’humanitat que li regirava l’estómac i esbatanava la finestra. La llum del carrer era una profanació de la sordida intimitat de l’estança.

—Mira què ha fet la teva filla.

L'home s'havia incorporat a mitges. Els ulls ensonyats s'esforçaven a descobrir què passava.

—I tu, iclapant! No tens vergonya. Fora del llit, illeganyós, gandul!

L'home saltà, àgil, per la banda oposada. Amb una mà s'havia de sostenir els calçotets massa amples.

—Deixa'm estar.

Era un ésser magre, indefens, ridícul.

—¿Què vols que faci si no trobo feina?

—Buscar-ne. I si no, vigilar les criatures... Mira: ivinti-cinc pessetes a la bassa! I tu, dormint.

—També tinc dret a...

—Sí, és clar, el senyor ha de descansar, mentre jo em mato fent-ho tot.

—Demà començo.

—Vuit dies més, com sempre, i això si arribes a vuit dies.

—Serà feina llarga. El prestamista em va dir...

—Cada vegada ho diu.

A un angle de la cambra hi havia el lletet del més petit, un infant de mesos. S'havia despertat i semblava divertir-se amb l'enrenou. Teresa se'l mirà amb tendresa agraïda. "És de bona jeia", va pensar.

—Una botiga de modes —explicava en Jaume—, nova de trinca. Hem de fer tota la fusta.

—Al segon dia ja t'hauran fotut al carrer, iquè m'has d'explicar! No en volen, de malfeiners. Si no fossis un menta, ja tindries feina fixa.

—No sé per què. Tots els companys es troben igual.

—Ja no hauries perdut la que tenies abans.

Teresa havia començat a refer el llit. Les forces sortien de la massa tova de la seva carn. El marit, fins aleshores expectant, es decidia a travessar la cambra i s'atansava a una cadira invisible sota un munt de robes en desordre. Eren els pantalons la primera peça que es posava.

—Sempre la mateixa cançó —digué amb veu més segura que abans, quan encara anava en calçotets—. Ja ho saps que amb això dels prestamistes no hi ha manera de treballar seguit. Ara els treballadors som com màquines, com esclaus...

—iEsclaus! —es mofà Teresa—. Esclaus que es passen el dia roncant o llegint novel·les. Tu sempre has tingut la llengua llarga i els dits curts.

—Busca't xerraire. No tinc ganes de discutir.

Teresa removia el matalàs i callava. Valia més apitrrar sola amb tota la casa i no fer-se mala sang. Contemplà l'estranya fila de l'home que regirava el pilot de la roba. Haver-s'hi casat no tenia sentit. La misèria era allà, com un vent brut.

—La família —remugà—. N'hi ha per trencar-se de riure.

Per la finestra oberta entrava un matí tebi i assolellat. El carrer era ple de remors vives.

—I els mitjons, ¿on són?

—A mi, ¿què m'expliques?

—iMerda de vida!

—La que tu ens fas.